

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Kronobergs Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Kronobergs Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Embets-berättelse för åren 1848, 1849 och 1850. Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010. Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Kronobergs Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	4.
Länets folkmängd.....	4.
§ 3. Näringar.....	5.
Jordbrukets.....	5.
Ladugårds- och boskapsskötseln.....	5.
Skogarne.....	5.
Bergs- och Bruksrörelsen.....	6.
Binäringar.....	6.
Linneväfnaden.....	6.
Salpetertillverkningen.....	6.
Kosta Glasbruk och Lessebo Pappersbruk.....	7.
Ölbryggeri.....	7.
Kreaturshandeln.....	7.
§ 4. Politisk Författning.....	8.
Jordeboksförändringar.....	8.
Skjutsningsbestyret.....	8.
Allmänna beivlingen och roteringskostnaden.....	8.
Kronobrefbäringens.....	8.
Den allmänna fattigvården.....	8.
Sockne-nämnderne.....	9.
Helsovården.....	9.
Länets Lazarett och Kurhus.....	9.
Hospital.....	9.
Smålands Privatbank.....	9.
Hypotheksföreningen.....	10.
Länets Sparbank.....	10.
Drottning Josephinas räddningsanstalt för vanvårdade barn.....	10.
Cellfängelset.....	10.
§ 5. Wexiö stad.....	10.

Tabellbilaga

Tabell till Embets-Berättelsen för Wexiö Stad, afgifven år 1851
Tabell för Landet inom Kronobergs Län

Underdånig Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt
hänseende inom Kronobergs Län åren 1848, 1849 och 1850.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

I detta afseende torde jag få hufvudsakligen återropa innehållet af min sednast afgifna underdåniga femårsberättelse, dervid något annat icke synes vara att tillägga, än att genom den fortfarande hågen för sjötappningar och uppodling af oländig mark landets naturliga beskaffenhet till icke ringa del upphjelpes och förbättras.

Bland de under nu ifrågavarande tidrymd med understöd af allmänna medel fullbordade slika arbeten torde böra omnämnas sänkningen af sjön Vidöstern samt sjöarne Drafsven och Bolmen; och för verkställighet af redan uppgjordt förslag till sänkning af sjön Möckeln, hvarigenom nära 3,000 tunnland jord skulle dels förbättras, dels ock genom upplandning tillvinnas, hoppas strandägarna att vid innevarande riksmöte undfå statsbidrag.

Det bör icke heller lemnas obemäldt, att flera snärre sjöar blifvit på strandägarnes egen bekostnad med fördel uttappade eller sänkte, äfvensom åtskilliga större och mindre mossar odlade och besådde efter den så kallade Ekenstenska metoden.

Hågen för vägförbättringar har icke minskats, och den i förra berättelsen omnämnda betydliga vägförbättring emellan Wrå gästgifvaregård i detta Län och Breareds gästgifvaregård i Halland är med omsorg fulländad och öppnades till begagnande den 1 Juni 1849.

Omläggning af landsvägen emellan Wexjö och Carlshamn med flera äfvenledes vigtiga och behöfliga vägarbeten, hvartill kostnadsförslag äro upprättade, beror på det understöd af allmänna medel, som kan förunnas detta Län.

Inom Kinnevalds härad fortgå betydliga vägförbättringar på häradskassans bekostnad under Kronofogden Anders Wettermarks nitiska inseende. Med anslag af statsmedel till belopp af 2,000 R:dr Banko samt bidrag af 1,000 R:dr

nämnde mynt utaf borgerskapet i städerna Wexiö och Carlshamn samt åtskil-
lige för företaget intresserade socknar inom detta Län har under loppet af åren
1849 och 1850, efter verkställd undersökning, kostnadsförslag blifvit uppgjort
till en kanals öppnande emellan Asa sjön vid Länets norra ända samt sjön
Åsnens sydliga strand på 3 mils afstånd från Carlshamn; och fråga har nu upp-
stått att genom så kallad railväg öppna kommunikationen från nämnde kanals
ändpunkt till Carlshamns stad, hvarom närmare undersökning kommer att ske,
derest Eders Kongl. Majt tackes i nåder dertill anslå erforderliga medel.

I denna särdeles vanlottade landsort, der allmänna rörelsen och varuaf-
sättningen så väl behöfva underlättas, vore det af stor vigt, om denna båtled
och vägbanan kunde komma till stånd; men den dermed förenade högst betyd-
liga kostnad torde för en lång tid aflägsna verkställigheten, hvarföre det borde
vara desto angelägnare, att trafikken underlättas genom vägförbättringar, derige-
nom nödig arbetsförtjenst äfven beredes mängden af behöfvande.

§ 2.

Invånare.

Länets folkmängd, som år 1847 uppgick till 128,411 personer af båda
könen, deraf 55,505 mantalsskrifne och 72,906 skattfrie, utgjorde enligt 1850
års mantalsslängder:

Mankön 64,425; Qvinkön 68,788; Summa 133,213;

deraf mantalsskrifne:

Mankön 29,348; Qvinkön 30,865; Summa 60,213;

samt skattfrie:

Mankön 35,077; Qvinkön 37,923; Summa 73,000.

Häraf synes, att folkmängden är i jemnt stigande, hvartill orsaken torde
böra sökas uti jordbrukets tillväxt och näringsflitens jemväl tilltagande utbild-
ning. Dessa årens goda skördar och uteblifna farsoter äro äfven inverkan-
de orsaker till stigande folkökning och minskad dödlighet bland allmogen.

Genom ytterlig sparsamhet och försakelser har folket sin bergning och är
derutöfver i stånd till utgörande af de allmänna utskylderna. I enlighet med
Eders Kongl. Majts nådiga Stadga om folkundervisningen i riket den 18 Juni
1842 äro nu 72 folkskolor organiserade. Dock hafva de ännu icke visat så
gynnsamma resultat i afseende på folkbildningen, som man af desamma
hoppats. Sedligheten är lyckligtvis icke i aftagaude.

§ 3.

Nüringar.

Jordbrukets framsteg äro glädjande och fortgå allt framgent genom vexelbrukets och ändamålsenlig redskaps begagnande, hvarföre äfven vissa trakter af Länet hafva icke blott spanmål för eget behof utan äfven mer och mindre till afsalu, ehuru vid minskad efterfrågan priserna derå äro låga vid jemförelse med produktionskostnaden. Den med jordbruket sammanhängande bränvinsbränningen idkas väl å alla trakter af Länet, men begagnandet af mindre bränvinspannor med enkel redskap är inom många socknar till stor del aflagd; och lyckligtvis finnas få konstbrännerier inom Länet.

Vid den i min sednaste berättelse omförmälde landbruksskola å Sjöby, hvilken upphörde den 1 November 1849, tilldanades under de 2 år, som denna skola fortvarade, flere praktiskt skicklige rättare-elever; och sedan Majoren Friherre Lilljecretz erbjudit sig att ordna en ny sådan å sin egendom Torp inom Allbo härad, är full auledning hoppas, att denna skola med det tillökade anslag af 1,000 R:dr B:ko, hvarom underdånig framställning skett, skall komma att utöfva ett särdeles förmånligt inflytande på jordbruket i allmänhet inom denna provins.

Så länge som ängsskötseln förnämligast inskränker sig till upplöjning af mindre bärande ängar och ett allmännare cirkulationsbruk icke är antaget, så länge står och *ladugårds- och boskapsskötseln* icke på den ståndpunkt, som man har skäl att önska.

Många possessionater inom Länet söka att genom förbättrade kreatursracer uppdrifva ladugårdsproduktionen; och från stamholländeriet vid Bergqvara hafva tjurar blifvit spridda till alla delar af Länet, hvarigenom man bör hoppas goda resultat inom en ej så aflägsen framtid, ehuru Pembroksshireracen, som der finnes förlagd, icke synes vara så mjölkgifvande, som man föreställt sig, men deremot lemnar utmärkt godt kött.

Skogarne värdas beklagligen icke mera än förut; och vacker timmerskog börjar blifva sällsynt. Detta torde mindre böra tillskrifvas en ökad konsumtion af skogsprodukterna, deraf likväl betydliga partier afsättas åt Blekinge, Calmar och Halland, än fastmer ringa urskiljning vid skogsfällningen, jemte det att i sednare tider den industri gjort sig gällande, att skogshemman köpas under beräkning att betala hemmanet med skogen, hvilken derefter till största delen nedfälls och såsom ved förnyttas, utan att man bekymrar sig om skogens återväxt.

De af Eders Kongl. Maj:ts Ladtbruks-Akademi anslagne premier för en bättre skogshushållning hafva icke väckt till omtanka i denna del; äfvensom de

af Stats-Sekreteraren m. m. M. G. Danckwardt för flera år tillbaka bestämda ganska betydliga belöningar för personer, som inom en skoglös trakt af Sunnerbo härad planterade och inhägnade skogsparker, hittills icke kunnat utdelas.

Om icke snart en allmän bättre anda inträder, torde den tid ej vara långt aflägsen, då det fordom skogrika Kronobergs Län lider brist på skogseffekter, — denna för orten mest afsättliga och behöfliga produkt. Bruksägarna vårda likväl i allmänhet sina skogar väl; och på boställen verkställas indelningar till trakt-huggning af Länets Jägmästare, som icke underlåter att, i hvad på honom aukommer, mana till klok och varsam skogshushållning.

Ljungby flygsandsfält, till hvars skogsplantering ett förökadt anslag nyligen är vordet i nåder förunnadt, kommer att för framtiden gifva en betydlig skogstillgång, om med dess vårdande förfares med samma omsorg, som hittills.

Bergs- och Bruksrörelsen har sedan sista underdåniga berättelsen af mig afgafs icke undergått någon förändring. Den är särdeles lönande för bruksägarna för så vidt produkterna kunna på bruksbacken afsättas, hvaremot den lider mycket mehu deraf, att det som i öfrigt är att föryttra måste föras på vagu till aflägsne belägne afsättningsorter. Genom kolning till bruken förtjenar allmogen ej obetydligt; och den så kallade kol-allmogen betalar vanligen restfritt sina kronoutskylder.

Binärningar, dertill fabriksanläggningar och numera äfven handelsrörelser å landet torde böra räknas, äro mer eller mindre fördelaktiga, allt efter innehafvarnes större eller mindre drift och verksamhet.

Den härvid bilagde tabell upptager hufvudsakligen deras antal och beskaffenhet, men jag anser mig dock böra omnämna de binärningar, hvilka synas nyttigast och mest lönande.

Lin odlas allmänt, och från vissa trakter af Länet afyttras vid god skörd betydliga partier äfven till andra Län. *Linneväfnaden* har visserligen ännu icke nått den höjd, hvartill den skulle kunna uppgå; och orsaken dertill har jag i föregående underdåniga berättelse utvecklats. Emellertid har man dock varit angelägen att genom belöningar uppmuntra till större fullkomlighet deri, hvarföre också under dessa sednare åren mången utmärkt sig för särdeles fin både spånad och väfnad. Dubbelspinning efter Mamsell Granbergs eller den så kallade Magerska metoden begagnas likväl nu mindre allmänt.

Salpetertillverkningen fortfar att vara i stigande; och så länge inlösningspriset ej nedsättes, är näringen temligen lönande och gifver denna penningfattiga ort en väl behöflig inkomst. Sedan den för anläggning af salpeterlador medgifva, men af mången missbrukade lånerätt numera upphört, har likväl denna näringsgren visat sig jemväl derförutan kunna bestå.

Bland de öfrige fabriker å landet synas *Kosta Glasbruk* och *Lessebo Pappersbruk* vara bland de mest inkomstgifvande.

Sedan Eders Kongl. Maj:ts nådiga Handelsordning af den 22 December 1846 vunnit tillämpning, äro årligen flera tillståndsbevis å *landthandel* af mig utfärdade; och hafva landthandlandernas antal uppgått år 1848 till 27, 1849 till 44 och 1850 till 55, hvaraf synes, att antalet årligen betydligt ökat sig, särdeles från och med år 1849. Om härigenom å ena sidan tillfälle beredes allmogen att med mera lätthet förskaffa sig behöfliga köpmannavaror samt om-sätta ortens egna tillverkningar, är det å den andra otvifvelaktigt, att mängden af landthandlande, hvilka stundom uppgå till 3 å 4 inom en och samma socken eller by, icke kan bereda sig nödig utkomst med mindre än att de i smyg försälja brännvin i minut, hvarigenom troligen större delen af dessa handelsbodar förvandlas till lönnkrogar, en olägenhet desto svårare, som nödig polis-uppsigt å landet till förekommande af denna på sedligheten skadligt inverkan försäljning icke finnes att använda. Någon inskränkning i rättigheten att hålla öppen salubod å landet synes vara af behovet påkallad, synnerligast som man icke utan skäl trott sig finna, att genom landthandeln förut sällspord yppig-het och flärd börjat å några orter bland allmogen göra sig gällande.

Bland nya anläggningar å landet, som i anseende till sin förmånliga in-verkan på sedligheten genom ett möjligen aftagande begär för brännvins supande torde blifva af mycken nytta, är ett på Bergqvara egendom $\frac{1}{2}$ mil från Wexjö under år 1850 anlagdt *Ölbryggeri*. Agaren deraf, Öfverste-Löjtnanten Grefve Knut Posse har för detta ändamål låtit der uppföra en kostsam byggnad, hvarst tillverkas en myckenhet icke blott särdeles godt öl och dricka, hvaraf det förra vinner betydlig afsättning på Länets marknader, utan ock så kalladt Bajjerskt öl af utmärkt god beskaffenhet.

Den för Kronobergs Län vigtiga *kreaturshandeln* på Länets marknader har under dessa seduaste tre åren varit fördelaktig.

Inom några socknar af Sunnerbo härad fortsättes nu som tillförene *fabri-kationen af väfskedar, liar och trädkärl*, men det i min förra underdåniga be-rättelse omnämnda missbruk, att en mängd personer under kringvandringar inom riket för afsättning af berörde produkter jemväl drifva handel med kramvaror, som ej äro ortens egne tillverkningar, medför högst skadliga följder icke blott för den håglöshet till arbete, som deraf försorakas, utan ock för de sedeförderfvande lefnadsvanor, som dessa kringvandrare derunder inlära sig och hvilka ofta göra dem vid unga år till brottslingar eller hemfallna under fattigförsörjningen.

Politisk Författning.

Under de 3 sednaste åren hafva några hufvudsakliga *jordboksförändringar* icke inträffat eller något hemman råkat i ödesmål.

På sätt jag i min förra berättelse underdånigst upptagit, ökas fortfarande *ansökningarne* om laga *skifte*, hvarmed Länets flere skicklige landtmätare äro fullt sysselsatte.

Vid i Augusti månad 1850 anställda nya entreprenad-auktioner å *skjutsningsbestyret* för fem år i sender har i Länet endast vid fyra gästgifvaregårdar inom Sunnerbo härad skjutsningen af entreprenörer öfvertagits, hvaremot densamma vid öfriga gästgifvaregårdar utgöres på vanligt sätt. Obenägenheten för entreprenader af skjutsningsbestyret synes härleda sig derifrån, att i en ort som denna, hvilken föga lämpar sig till hästafvel, underhållet af ett större antal hästar är alltför kostsamt i förhållande till de inkomster, som af skjutsningsersättningen är att vänta.

Kronoskjuts och inqvartering hafva under ifrågavarande 3 år icke varit betungande.

Hvad om *allmänna bevillningen* och *roteringskostnaden* förut är yttrad torde äfven nu få åberopas. Det är likväl i denna penninge-fattiga ort en lika märkvärdig som berömvärd företeelse, att *kronoutskylderna* utgå restfritt och att restantierna gemenligen endast bestå af böter i mål, som bero på Öfver-rätts pröfning.

Kronobrefbäringens ordnande i enlighet med föreskrifterna uti Eders Kongl. Majts nådiga Cirkulär den 30 November 1849 är för närvarande under beredning, men torde ofördröjligen kunna afslutas.

Den *allmänna fattigvården* har efter sednaste femårsberättelsens afgifvande blifvit organiserad uti Länets särskilda delar i enlighet med grunderna i Eders Kongl. Majts nådiga Förordning den 25 Maj 1847; och det kan icke nekas, att härigenom mycket utträttats till förekommande af tiggeri och sysslolöst kringstrykande. Dock torde icke böra lemnas oanmärkt, att fattigvården, såsom den numera utgöres, ifrån att vara ett allmosegifvande efter råd och lägenhet öfvergått till ett kännbart onus, som, derest fattighjonens antal komme att fortfarande, såsom det synes, öka sig, icke utan skäl kan befaras blifva mera tryckande än någon annan skattebörd. Enligt 1 § uti högstberörde nådiga Förordning borde egentligen till fattighjon, som det åligger en socken att underhålla, endast räknas de, hvilka i ansökan till bristande arbetsför-

måga

måga samt derjemte saknad af andre medel och lofliga utvägar till sitt uppehälle, icke kunna sig sjelfve försörja; men nödvändigheten tvingar dock till antagande af den jemväl i samma nådiga Förordning uttalade, mera omfattande grundsats, att hvarje nödstälds behof, äfven om arbetsförmåga icke saknas, ovilkorligen måste afhjelpas, ehuru under förpligtelse för den hulpne att i möjlig mån sjelf bidra till sin bergning genom arbete. Vid tillämpning häraf uppstår emellertid en till icke ringa kostnad ledande förbindelse för fattigvården att äfven draga försorg för en mängd arbetsföre försvarslöse personer, hvarvid ock möta åtskillige svårigheter, såsom att den behöfvande gjort sig så illa känd, att honom icke kunna anförtros någre arbetsmaterialier i fruktan att de varda förstörde, eller ock att han, utan den strängaste tillsyn, hvilken icke alltid låter sig verkställas, vårdslösar arbetet eller tredskas att dermed sig sysselsätta, i hvilket fall det beklagligen visat sig att för sådana försvarslöse personers hållande till arbete, hvilka icke äro lagligen förvunne om vanfrejd, men beträdas med fortfarande lättja och liderlighet, den husbondeuppsigt, som omförmäles i 5 § 1 mom. af Eders Kongl. Majts nådiga stadga om försvarslöse personer den 29 Maj 1846, icke är tillfyllestgörande.

Sockne-nämnderne uträtta mycket godt, der de äro sammansatte af personer med nit och förmåga att ombesörja kommunernas angelägenheter; och i den mån de vinna mera erfarenhet och vana, skola dessa nämnder på de flesta ställen komma att utveckla en för menigheterna särdeles gagnande verksamhet.

För allmänna *helsovården* äro, utom Lazarett- och Hospitals-Läkaren, 2:ne Provincial-Läkare anställda, den ena med station i Wexjö och den andra i Ljungby köping.

Länets Lazarett och Kurhus är i synnerligt godt skick med utrymme för 60 patienter; och *Länets Hospital*, hvarest kunna vårdas 80 sinnessvaga, vidmakthålles efter bästa förmåga, ehuru för inrättningens fullkomnade mycket är öfrigt att önska. Fråga är ock väckt att förändra detta hospital till ett central-hospital för detta och angränsande Län, hvartill det äfven i anseende till belägenhet och andra omständigheter är särdeles lämpligt.

Den här förlagda afdelningen af *Smålands Privatbank* har betydligen minskat såväl låne- som kreditiv-beloppen, hvarigenom en framstående penningeförlägenhet under de sednare åren störande inverkat på allmänna rörelsen, hvilket menliga förhållande, besynnerligt nog, snarare till- än aftagit, oaktadt inom Länets numera finnas, jemte privatbanken, två andra inrättningar, hvilka bedrifva lånerörelse.

Den i min förra berättelse omnämnda *Hypoteksföreningen* har nemligen verkställt utlåningar till flera millioners belopp; och man torde kunna hoppas, att fastighetsägare skulle genom denna låneanstalt så småningom befrias från sina in-tecknade skulder; men då större delen af medlen upplånas utom riket, stadnar Svenska jorden i skuld till utlandet, — ett förhållande, som i tidens längd kan befaras medföra betänkliga följder.

Länets Sparbank bibehåller ett stadgadt förtroende och dess fond ökas årligen, hvarföre och *Länets Hushållnings-Sällskap*, såsom bankens principaler, bestämt halfva årliga räntevinsten af bankens egen fond att tills vidare användas till bidrag åt en för Länet inrättad räddningsanstalt för vanvårdade barn, som bildades år 1847 genom frivilliga bidrag och med Hennes Majt Drottningens nådiga tillstånd bär namnet af "*Drottning Josephinas räddningsanstalt för vanvårdade barn*". Genom Deras Majestäters nådigst förärade gåfvor, tillagda de samlade bidragen och sparbankens för ändamålet disponerade andel i räntevinsten, utgjorde inrättningens kapital-behållning vid 1850 års slut omkring 4,841 R:dr Riksgäldssedlar, deraf räntan användes till utackordering af sådana barn, som med anlag för vanart synas kunna räddas derifrån och undandragas lastfulla föräldrars skadliga efterdöme. I saknad af erforderliga tillgångar kan styrelsen icke utsträcka sin verksamhet såsom den önskade, men genom en af dess ledamöter Lagmannen Friherre von Otters nitiska bemödande att utackordera barnen hos välkända fosterföräldrar och att noga göra sig underrättad om den vård de erhålla, hafva högst gynsamman och oväntade resultat er vunnits, på sätt närmare inhemtas af de berättelser, styrelsen årligen afgifver.

Det torde äfven förtjena här omnämnas att det nya *Cellfängelset* synes fullkomligt motsvara sitt ändamål och att denna anstalt icke lemnar något öfrigt att önska, utom hvad angår fångarnes forsling till och från tingsställen, nuder hvilka transporter tillfället till samspråkande så lätt föranleder till återkallande eller förändring af bekännelser, som frivilligt afgifvits i häktet, hvarinom nuvarande Direktören C. O. Sunnerdahl och Fångpredikanten P. Welander utmärkt sig genom gagnande verksamhet.

§ 5.

Wexiö stad.

Stadens folkmängd, som år 1847 uppgafs vara 2,464, utgjorde vid 1850 års slut 2,540 personer. En myckenhet arbetsfolk har här bosatt sig i följd

af den arbetsförtjenst, som varit att finna vid byggnaderne efter de åren 1838 och 1843 staden öfvergångna eldsvådor; men i den mån denna förtjenst nu aftager, torde betänkliga följder för fattigvården vara att befara.

Under de 3 år, som i denna underdåniga berättelse afses, har Wexjö stad blifvit återuppbyggd. Stadens å torget uppförda, ännu oinredda rådhus är en vacker och rymlig byggnad och derinvid har stadens nya gästgifvaregård blifvit förlagd. Alla enligt den nya tomtregleringen upptagna gator äro planerade och stenlagda.

Domkyrkan undergår en betydlig reparation och kommer enligt Professorn och Ordens-ledamoten Brunii förslag att utvidgas, hvarigenom äfven denna byggnad får ett särdeles prydligt utseende. Då likväl domkyrkans egna medel icke äro tillräckliga för bestridande af kostnaden härtill, återstår endast hoppet att ett i underdånighet begärdt byggnadslån varder af Eders Kongl. Majt i nåder beviljadt.

Om också de för stadens återuppbyggande i nåder beviljade medel varit lika nödige som ändamålsenligt använde, torde likväl de med år 1850 började afbetalningar, hvilka i 3 år årligen utgå med omkring 9,080 R:dr Banko samt derefter till vida högre belopp, komma att menligt inverka på mängden af busägares ekonomiska ställning, särdeles hvad borgerskapet angår, som, ehuru stråfsamt, dock lider intrång i sin rörelse af de å landet befintliga handlande och handtverkare, äfvensom af dem, hvilka inom staden drifva handverk såsom försörjningsmedel; varande bland 71 handtverkare ej mindre än 38, som inom staden på sistnämnde sätt sig försörja.

Den af Rådsmannen och Riddaren J. Wahlqvist anlagda, i mina föregående underdåniga berättelser omförmälda, klädesfabrik drifves med fördel och tillverkningen anses per medium nu uppgå till omkring 105,000 R:dr Banko, äfvensom vid en annan af Stadenberg och Åstadius anlagd dylik fabrik tillverkningen år 1850, eller tvååne år efter anläggningen, uppgått till icke mindre än 75,000 R:dr nämnde mynt.

Stadsskjutsen utgöres fortfarande genom entreprenad efter 28 sk. Banko för milen med särskildt tillskott af stadens invånare, uppgående till 1,120 R:dr samma mynt.

Krogarnes antal är oförminskadt sedan sednaste femårsberättelse.

Till fattigvårdens bestridande sammanskjutas årligen omkring 1,350 R:dr Banko efter debitering, som af en utsedd komité uppgöres; men detta belopp, äfven i förening med räntan af till fattigförsörjningen anslagna medel, blifver snart otillräckligt i anseende till en årligen ökad fattigpersonal, som, utan

tillfälle till arbete eller sysselsättning, slutligen blifver öfver höfvan betungande att underhålla.

Den så kallade Sjögrenska fattigskolan, der i medeltal 148 af stads- och landsförsamlingarnes barn af båda könen njuta undervisning, fortfar i följd af lärarnes nit att utföva ett fördelaktigt inflytande; äfvensom stadens söndags-skola, der omkring 80 handtverkslärlingar undervisas tvänne timmar alla Söndags eftermiddagar i läsning och skrifning, förtjenar att fördelaktigt vitsordas.

Till befordrande af undervisning i nyttiga handaslöjder för de flickor, hvilka besöka den Sjögrenska skolan, har framlidne Öfverfält-Läkaren och Rid-daren L. Hillers genom testamente anslagit ett kapital af 5,133 R:dr 16 sk. Banko jemte åtskillig försåld lösegendom, i ändamål att med räntan deraf på omförmälde sätt bidra till barnens danande att blifva verksamma samhälls-medlemmar; varande åt Fröken Louise Lejonhufvud och Regements-Läkaren Doktor S. N. Selldén uppdraget att bringa testators förordnande till verkställighet.

I öfrigt hafva sådana förändringar, som här förtjena att omnämnas, sedan min sista underdåniga berättelses afgifvande icke timat.

De härtill hörande tabeller varda i underdånighet bilagde.

CARL MÖRNER.

N. J. Lång.

C. A. Holmberg.

TABELL till Embets-Berättelsen för Wexjö Stad, afgifven år 1851.

Län.	Hus och Tomter, Verk och Inrättningar.			Jord.		Utsäde af					Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget.					Underhållna Kreatur.					Uppskattadt värde.					Enligt lista Artikeln.																		
	St.	Tid	Tid	Tid	Åker.	Äng.	Summa Tunland.	Skog och Betesmark.	Hemmanst.	Ivele.	Råg.	Korn.	Hälsa.	Ärtor.	Potatis.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Hus och Tomter.	Jord.	Bruk, Manufakturier, Fabriker m. m.	Summa.		R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.						
Kronobergs Län, Wexjö Stad	177	150	242	302	694	10				1	58	40	30	10	1	62	3	232	200	150	40	5	496	70	30	200	15	6	110	659,661	—	—	40,439	32	—	36,400	—	—	736,500	32	—	247	24	—

Wexjö den 30 Oktober 1851.

På Magistratens vägnar:

B. Hjort.

S t a t s — B i d r a g.																																																					
Bevilling efter 1848 års Förordning.				Ständiga Räkter.			Kostnad för rotering.	Kostnad för Stadens Styrelse.	Klerici-Statens underhåll.				Fattigförsörjning.	Skjuts.	Väghållning.	Diverse onera, räntor och besvär.	Summa Stats-Bidrag.	Anmärkingar.																																			
Enligt 2:dra Artikeln.	Enligt 3:dje Artikeln.	Brännvinsbränningsafgift.	Summa.	Boskaps- och Åker-skatt.	Mantalspenningar.	Summa.			Pastorers.	Komministrars.	Kyrkobetjenings.	Summa.																																									
R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	Pastors i Wexjö lön är ej upptagen i Staden; här upptagne 139: 22. 7. äro så kallade Åker- och Ångspenningar.								
3,687	27	9	3	—	—	213	3	—	4,151	6	9	50	6	8	367	36	—	417	42	8	138	24	—	1,480	—	—	139	22	7	100	—	—	70	—	—	309	22	7	1,515	8	—	1,140	—	—	366	32	—	2,368	19	9	11,887	11	9

J. Dahlberg.

Till Berättelsen öfver Kronobergs Län för åren 1848—1850.

